

О. В. Денисюк,
здобувач навчально-науково-виробничого центру,
Національний університет цивільного захисту України

МЕХАНІЗМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ ДЕРЖАВНОЇ ФІНАНСОВОЇ ПОЛІТИКИ

O. Denisyuk,
researcher of educational-scientific-production center at National University of Civil Protection of Ukraine

MECHANISMS OF ENSURING THE DEVELOPMENT OF THE STATE FINANCIAL POLICY

У статті проаналізовано механізми державного регулювання фінансової системи, яка є фундаментальною метою соціально-економічної політики будь-якої країни. Розглянуто напрями здійснення державою комплексних заходів щодо упорядкування, контролю, нагляду за ринком та запобіганні зловживанням і порушенням у сфері фінансового ринку.

The article analyzes the mechanisms of state regulation of the financial system, the fundamental purpose of social and economic policy of any country. Considered directions State considers implementation of comprehensive measures to streamline, control, market surveillance and prevention of abuse and violation of financial market.

*Ключові слова: механізми державного регулювання, фінансова система, державний фінансовий контроль.
Key words: mechanisms of state regulation, financial system, the state financial control.*

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Українська держава в процесі свого розвитку та становлення здійснює політичну діяльність у різних сферах суспільно-економічного життя. Об'єктом цієї діяльності виступають економіка в цілому, а також окремі складові елементи такі, як: ціна, грошовий обіг, фінанси, кредит, валютні відносини.

Така діяльність держави є складовою частиною економічної політики держави. У ній конкретизуються головні напрями розвитку народного господарства, визначається загальний обсяг економічних ресурсів, їх джерела та напрями використання, розробляється механізм регулювання і стимулювання фінансовими методами соціально-економічних процесів. У той же час фінансова політика — відносно самостійна сфера діяльності держави, найважливіший засіб реалізації політики держави у будь-якій області суспільної діяльності.

Подальша інтеграція України до складу глобального світового господарства і явища глибокої фінансової кризи в країні стали причиною виникнення в реальному секторі економіки ряду серйозних економічних проблем. У наявності масштабні розриви соціально-економічного, інвестиційно-фінансового та організаційно технологічного характеру, а також асиметрія у відносинах власності, розподілі, в системі управління. Динаміка економічних процесів останніх років засвідчує, що, переважно, несприятливі внутрішні умови розвитку промислових комплексів при порівняно слабких міжнародних позиціях національного господарства вимагають:

активного пошуку нестандартних шляхів державного регулювання економіки країни; розроблення та застосування засобів формування конкурентоспроможної національної та регіональної економічної системи розвитку.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Істотний внесок у дослідження теоретичних питань і розробку окремих аспектів проблематики державного регулювання фінансової сфери економіки країни з позицій підвищення фінансової безпеки його діяльності внесли праці провідних учених і практиків [1; 2; 3; 4].

ОСНОВНІ РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Одним з основних елементів механізму державного регулювання фінансово-економічною безпекою держави є оцінювання її рівня. Виконання цього процесу передбачає проходження таких етапів:

- 1) вибір критеріїв оцінки рівня фінансово-економічної безпеки;
- 2) формування набору індикаторів (показників) фінансово-економічної безпеки (у цілому та за окремими функціональними складовими);
- 3) встановлення порогових (еталонних) значень обраних індикаторів;
- 4) оцінка рівня фінансово-економічної безпеки на основі зіставлення фактичних значень індикатора з пороговими.

У науково-методичній літературі з питань оцінки рівня фінансово-економічної безпеки виділяються такі методичні підходи [4].

Індикаторний підхід, який полягає у встановленні рівня фінансово-економічної безпеки в результаті порівняння фактичних фінансових показників діяльності держави.

Пороговими значеннями є граничні величини відповідних показників, недотримання яких обумовлює виникнення та розвиток загроз фінансово-економічній безпеці. У розрізі даного методу виділяють такі рівні фінансово-економічної безпеки:

- нормальний — індикатори фінансово-економічної безпеки перебувають у межах граничних значень;
- передкризовий — якщо хоча б один з індикаторів фінансово-економічної безпеки не відповідає еталонному значенню;
- кризовий — якщо більшість індикаторів фінансово-економічної безпеки не відповідає нормативним значенням;
- критичний — усі індикатори фінансово-економічної безпеки не відповідають встановленим нормативам.

Важливим елементом механізму державного регулювання фінансово-економічною безпекою підприємства є інформаційно-аналітичне забезпечення, яке повинно містити такі дані: якісні та кількісні значення індикаторів фінансової безпеки, наявність або потенційність ризиків і загроз, формалізовані фінансові інтереси та стан їхньої реалізації, стратегічний план забезпечення фінансової безпеки підприємства, якісні та кількісні параметри використання фінансових ресурсів, обсяг останніх, а також джерела їх надходження, фінансовий план (бюджет) [2].

В основі механізму забезпечення фінансово-економічної безпеки держави — системне поєднання певних функцій, інструментів, методів та організаційного, нормативно-правового й інформаційно-аналітичного забезпечення, створюваних на базі принципів забезпечення фінансової безпеки, що об'єктивно існують як економічні закономірності, а також формуються суб'єктами управління фінансовою безпекою держави для досягнення та захисту її фінансових інтересів.

Даючи характеристику основних елементів державного механізму забезпечення фінансово-економічної безпеки, необхідно враховувати таке: вони повинні формуватися зважаючи на державні фінансово-економічні інтереси (зростання ринкової вартості підприємств, максимізація прибутку тощо); відображати основні складові управління; гарантувати систему захисту.

Механізм забезпечення фінансової безпеки зумовлюється об'єктивно наявним для кожного фінансового об'єкта завданням забезпечення стабільності функціонування та досягнення головних цілей своєї діяльності [1].

Механізм забезпечення державного регулювання фінансово-економічною безпекою містить такі складові:

- організаційна структура — це сукупність різного роду державних органів,
- сукупність принципів управління фінансово-економічною безпекою;
- функції управління фінансово-економічною безпекою;

- методи забезпечення;
- інструменти управління фінансово-економічною безпекою;
- нормативно-правове забезпечення;
- інформаційно-аналітичне забезпечення;
- система моніторингу (діагностики) та оцінки стану і рівня фінансово-економічної безпеки.

Ведучи дискусію про те, яким чином Україні піти від сировинної спрямованості, вітчизняні економісти, все частіше, висловлюють думку про необхідність зосередження зусиль на розвитку фінансового сектора української економіки.

Такі зусилля потрібні, виходячи з уроків фінансово-економічної кризи. Посилює проблему забезпечення стійкості світової фінансової системи те, що нині у світі домінують чотири валюти, що мають неофіційний статус резервних: долар США, євро, фунт стерлінгів і ієна.

У них відбуваються більше 80% розрахунків в міжнародній торгівлі, а також номінується близько 95% офіційних резервів і світових фінансових активів [3, с. 120].

Панування у валютній сфері — один з головних чинників збереження лідируючих позицій розвинених держав в міжнародних фінансах, що дозволяє їм замикати на себе основні глобальні потоки капіталу. Крім того, США упродовж вже багатьох років активно використовують статус долара як ключової світової валюти для фінансування хронічного дефіциту свого платіжного балансу, розміщуючи серед іноземних інвесторів доларові боргові зобов'язання. Постійно зростаючий зовнішній борг США, що досяг до кінця 2009 р. 13.7 трлн дол., як у черговий раз показала криза, представляє значну загрозу для стабільності економіки інших держав, у тому числі що розвиваються, широко застосовують долар як для обслуговування зовнішньоекономічних зв'язків, так і у внутрішніх фінансових трансакціях. Це робить завдання інтернаціоналізації валют цих країн і формування поліцентричної світової валютної системи ще актуальнішою [1, с. 15].

Держава регулює діяльність суб'єктів фінансового ринку і окремі види фінансових послуг, передусім, банківський сектор. Ринок фінансових послуг піддається мегарегулюванню, спрямованому на підтримку стійкості і стимулювання розвитку ринку в цілому. Серед основних засобів мегарегулювання виділяється регулювання грошової пропозиції за допомогою кредитно-грошової, бюджетної, фіскальної, боргової, цінової, резервної і митної політики, попиту на гроші і швидкості їх звернення через посередство загальної соціально економічної, інвестиційної і промислової політики. Держава регулює діяльність виробників фінансових послуг на різних сегментах ринку і умови надання цих послуг споживачам.

Виходячи із завдань, поставлених перед фінансовою політикою (наприклад, забезпечення високої зайнятості, стимулювання економічного зростання, вирівнювання платіжного балансу та ін.), провідні економісти розділяють її на три види: політика економічного зростання (стимулююча), політика стабілізації і політика обмеження ділової активності (стримуюча).

Під першою, тобто політикою економічного зростання, розуміють систему фінансових заходів, спрямованих на збільшення фактичних об'ємів валового національного продукту і підвищення рівня зай-

нятості. Ця стимулююча фінансова політика включає: зростання державних витрат і зниження податкового тягаря.

Якщо ж держава намагається утримати обсяг випуску продукції на його типовому для цієї країни рівні і підтримати стабільність цін, то вважається, що державою проводиться політика стабілізації. При цьому було б неправильно, вважати, що політика стабілізації підмінє стимулюючу і стримуючу фінансову політику в їх прагненні до вирівнювання економічної ситуації в державі, оскільки між цими поняттями існують серйозні відмінності. Наприклад, політика економічного зростання може проводитися державою і в період, коли властивий країні обсяг виробництва вже перевищений і виробництво прагне до його потенційного рівня, тоді як стабілізаційна політика таких цілей переслідувати не має права [4, с. 115].

У свою чергу політика обмеження ділової активності, навпроти спрямована на зменшення реального обсягу ВВП у порівнянні з його потенційним рівнем і застосовується державою в період підйому або буму з метою уникнення кризи надвиробництва, і інфляції, що виникає разом з надмірним попитом.

ВИСНОВКИ З ДАНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

Таким чином, єдність механізмів державного регулювання визначає зміст фінансової політики. Безперспективна фінансова політика, що не містить основних концепцій розвитку фінансів, тобто орієнтована на задоволення поточних потреб; в той же час нереалістична фінансова політика, обмежена тільки виробленням основних концепцій і напрямів використання фінансів без підкріплення їх практичними діями держави. Фінансова наука значну увагу приділяє фінансовій політиці як такій, аналізу її цілей і ролі в стабілізації економіки.

Ці аспекти сходять до поняття економічної політики держави, яка охоплює дії і заходи, націлені на чинення впливу, впорядкування або безпосереднє здійснення економічних процесів в певній області. У найзагальнішому вигляді мети економічної політики можуть бути охарактеризовані, як підвищення добробуту суспільства, народу, справедливий розподіл національного продукту і, нарешті, стабілізація кон'юнктури. Стоєбно європейської економіки визнання цих цінностей пов'язане з поняттям (і визнанням) основ "соціального ринкового господарства".

Політика у фінансовій сфері функціонування економіки через мобілізацію фінансів і їх розподіл спрямована на досягнення певної мети.

Її роль у соціальних питаннях досить очевидна. Тому найбільший теоретичний інтерес представляє роль фінансової політики в стабілізації економіки.

Мета стабілізації зводиться до досягнення рівномірного, якісно бажаного зростання. У рамках цієї загальної мети простежуються наступні моменти: повна зайнятість; стабільність цін; рівновага платіжного балансу.

Література:

1. Александров В.В. Финансово-кредитная система как фактор экономической безопасности транзитивного общества / В.В. Александров, Г.В. Задорожний, Е.Е. Юрченко; Харьк. нац. ун-т им. В. Н. Каразина. — Харьков, 2002. — 235 с.

2. Государственное регулирование экономики: Учеб. пособие / [Н.П. Хохлов, Л.В. Ефремова, С.Е. Гиль и др.]; Под ред. Н.П. Хохлова, Л.В. Ефремова; Харьк. нац. экон. ун-т. — Х.: ИНЖЕК, 2005. — 206 с.

3. Корецький М. Пріоритети державного управління інвестиціями в Україні / М. Корецький // Зб. наук. пр. УАДУ / За заг. ред. В.І. Лугового, В.М. Князева. — К.: Вид-во УАДУ, 2001. — Вип. 2. — Ч. IV. — С. 119—128.

4. Экономическая безопасность предприятий интегрированной промышленной структуры: монография / Под общ. ред. А.В. Козаченко. — Луганск: Ноулидж, 2011. — 226 с.

References:

1. Aleksandrov, V. V. Zhadorozhnyj, G. V. and Yurchenko, E. E. (2002), Finansovo-kreditnaya sistema kak faktor ekonomicheskoy bezopasnosti tranzitivnogo obshchestva [Financial and credit system as a factor of economic security transitive society], Nac. un-t im. V.N. Karazina, Kharkiv, Ukraine.

2. Hohlov, N. P. Efremova, L. V. and Gil', S. E. (2005), Gosudarstvennoe regulirovanie ekonomiki: ucheb. posobie [Government regulation of the economy], INGEK, Kharkiv, Ukraine.

3. Koretskyj, M. (2001), "Priorities of public administration investment in Ukraine", zb. nauk. Pr. UADU, vol. 2, no. IV, pp. 119—128.

4. Kozachenko, A.V. (2011), "Economic safety of the enterprises of the integrated industrial structure", Lugansk, Ukraine.

Стаття надійшла до редакції 07.02.2017 р.

ПЕРЕДПЛАТА

ВИДАННЯ МОЖНА ПЕРЕДПЛАТИТИ З БУДЬ-ЯКОГО МІСЯЦЯ!

— ЧЕРЕЗ РЕДАКЦІЮ (ТЕЛ. 458-10-73);

— ЧЕРЕЗ ДП "ПРЕСА"
(У КАТАЛОЗІ ВИДАНЬ УКРАЇНИ);

— ЧЕРЕЗ ПЕРЕДПЛАТНІ АГЕНТСТВА: "САММІТ", "ІДЕЯ", "БЛІЦ ІНФОРМ", "KSS", "МЕРКУРІЙ", "ПРЕСЦЕНТР", "ВСЕУКРАЇНСЬКА ПЕРЕДПЛАТНА АГЕНЦІЯ", "ФЛОРА", "ПЕРІОДИКА", "КОБЗАР", "ДІАДА", "ДІЛОВА ПРЕСА", "ФАКТОР"